

De onbarmhartige dienstknecht

Thema: Gelijkenissen
Mattheüs 18: 23-35

VOORAF

De gelijkenis staat in verband met het voorafgaande. De discipelen hebben gevraagd wie de meeste (Gr. meizoon, wat grootste betekent) is in het Koninkrijk der hemelen. Eerst heeft de Heere Jezus gewezen op een kind (Matth. 18: 1-6). Daarna op het voorkomen van ergernissen waardoor de kleinen niet zouden kunnen ingaan (Matth. 18: 7-11). Dit werd geïllustreerd door de gelijkenis van het zoeken naar het verloren schaap (Matth. 18: 12-14). Dan komt het gesprek op aanzeggen van zonden (Matth. 18: 15-20). Dit wordt gevolgd door een gesprek over vergeving. Petrus vraagt hoe menigmaal een zondaar (zie vers 15-17) vergeven moet worden (zie ook Luk. 17: 4-7). Het antwoord luidt 'zeventig maal zevenmaal'. Wie kan vergeven is groot in het Koninkrijk der hemelen. De volgende gelijkenis gaat ook over vergeven en kwijtschelden.

a. Barmhartigheid ontvangen (Matth. 18: 23-27)

UITLEG VAN DE TEKST

De Heere Jezus geeft een vergelijking (Gr. hoomoi-oothe, wat vergelijken of illustreren met een gelijkenis betekent) van het Koninkrijk der hemelen. Waarmee wordt het dan vergeleken? Met een zeker (Gr. anthropos, wat mens betekent) koning. Hij wil 'rekening' (Gr. logos wat o.a. afrekening kan betekenen) houden met zijn dienstknechten (Gr. douloon, wat dienstknecht of slaaf betekent). Het gaat om slaven die bepaalde financiën voor hem beheren. Eén van hen heeft een enorme schuld. Het gaat om tienduizend talenten die verantwoord moeten worden. Een talent is 10.000 denariën. Een

denarie is een dagloon voor een arbeider. Dit bedrag staat voor het jaarloon van 300.000 arbeiders! Het gaat om een enorm tekort waar de slaaf blijkbaar geen verantwoording voor kan geven. De koning grijpt in. Hij geeft opdracht om de slaaf, zijn vrouw en kinderen en alles wat hij heeft te verkopen. Natuurlijk krijgt de koning daarmee niet zijn geld terug, maar er wordt wel recht gedaan vanwege dit wanbeheer. De slaaf valt neer voor de koning en bidt hem om lankmoedig (Gr. makrothumoo, wat geduldig, lankmoedig betekent) te zijn. Hij wil tijd krijgen om alles terug te betalen. Dat is op zichzelf zeer onwaarschijnlijk. Hoe moet zo'n groot bedrag terugverdiend worden? Toch is de koning geraakt door dit verzoek. Hij wordt met barmhartigheid innerlijk bewogen (Gr. splagchizomai, wat letterlijk het bewegen van de darmen betekent). Hij ontslaat (Gr. apelusen, wat loslaten, ontslaan, kwijtschelden of bevrijden betekent) hem van de schuld (Gr. daneion, wat letterlijk lening betekent). De slaaf heeft gevraagd om tijd om het bezit terug te kunnen geven. Daarmee heeft hij het tekort omgezet in een lening. De koning scheldt hem nu deze 'lening' kwijt.

TER OVERWEGING

De gelijkenis ziet op het Koninkrijk der hemelen. Allereerst dat er verantwoording wordt gevraagd aan de 'slaven'. Wanneer de Heere ons talenten geeft (dat kan zijn door bezit maar ook door de capaciteiten die we hebben gekregen) komt er een moment dat Hij ook ons om verantwoording vraagt. Er zijn gelijkenissen die dat nog sterker naar voren halen (Matth. 25: 14-20). Met de kinderen kunnen we doorspreken over de vraag wat de Heere van mij vraagt.

De schuld van de slaaf is enorm. Dat is de werkelijkheid die ook ons geldt. Ook wij doen de Heere geweldig tekort. We zijn niet meer zoals Hij ons geschapen heeft. Dagelijks doen we niet wat Hij van ons vraagt. De tienduizend talenten uit de gelijkennis staan voor een niet terug te betalen schuld. Zo is ook onze schuld bij de Heere te groot. We kunnen dat niet 'opbrengen'.

Er mag gebeden worden om kwijtschelding van de schuld. Er mag gevraagd worden om vergeving. Zoals de slaaf neervalt aan de voeten van zijn koning, is er plaats voor ons voor Gods troon.

Heerlijk als we dan lezen dat deze 'menschoning' met innerlijke barmhartigheid bewogen is. Hoeveel meer geldt dat van de hemelse Koning. Uit intens mededogen heeft Hij Zijn Zoon gegeven. Uit pure liefde is Hij bereid om de schuld, in het bloed van de Heere Jezus, kwijt te schelden. De Heere is barmhartig en genadig, groot van goedertierenheid.

Wat een geweldige verlossing was dit voor de slaaf. Het ene moment nog een zware last op de schouders, het volgende moment bevrijd. Wie besef heeft van de grote schuld, zal ook voelen wat een zware last van je schouders valt als daar vergeving is. In het Koninkrijk der hemelen wil de Koning in en door de Heere Jezus vergeven.

b. Geen barmhartigheid gegeven (Matth. 18: 28-30)

UITLEG VAN DE TEKST

Hoe gaat het verder? De slaaf ontmoet één van zijn medeslaven. Deze was hem honderd penningen schuldig. Op zichzelf een groot bedrag (honderd daglonen), maar een klein bedrag in verhouding tot de tienduizend talenten. Hij grijpt de medeslaaf bij de keel en eist dat hij het verschuldigde bedrag teruggeeft. Er volgt een herhaling van het voorafgaande. De slaaf valt neer, smeekt hem om lankmoedigheid zodat hij de tijd krijgt om terug te betalen. Nu is er geen lankmoedigheid. De slaaf werpt hem in de gevangenis en daar zal hij blijven tot hij de schuld betaald zal hebben.

TER OVERWEGING

We komen bij de kern van de les die de Heere Jezus wil leren. Mensen willen graag genade ontvangen. Wie zou niet blij zijn als iemand je vertelt dat een bepaalde grote schuld niet meer hoeft te betalen. Maar zijn we in staat om genade te geven? Je zou van deze slaaf verwachten dat hij ook barmhartig zou zijn. Zijn koning heeft hem zo goed gedaan. Zelf echter doet hij dat niet. Hij 'wilde' niet. Daar zit het vaak op vast. Vergeven worden en zelf vergeven worden door de Bijbel bijeengehouden. Denk aan de bede: 'Vergeef ons onze schulden gelijk ook

wij vergeven onze schuldenaren.' Het is belangrijk dat we met de kinderen hierover in gesprek gaan. Het één (vergeving ontvangen) is niet los verkrijgbaar, het ander (vergeving schenken) hoort er bij.

c. Barmhartigheid verspeeld (Matth. 18: 31-35)

UITLEG VAN DE TEKST

Medeslaven horen wat er is gebeurd. Ze zijn niet zozeer kwaad, ze zijn verdrietig (Gr. elupethesan, wat betekent bedroefd geworden, verdrietig gemaakt). Ze houden het niet voor zich. Ze vertellen het aan de koning. Deze reageert woedend. Hij roept de slaaf bij zich. Hij noemt hem een boze (Gr. poneros, wat boos, misdadig of slecht betekent) dienstknecht. Hij houdt voor aan de slaaf dat hem, door de koning, al de schuld (Gr. opheile, wat dat wat je iemand verschuldigd bent betekent) is kwijtschuldigen. Datzelfde had hij moeten doen bij zijn medeslaaf. Had die niet evengoed recht op ontferming zoals hij zelf ontferming ontvangen had? De koning wacht het antwoord niet af. De slaaf wordt overgeleverd aan de pijnigers (Gr. basanistes, wat duidt op een onderzoeker die daarbij foltering gebruikt). Nu moet hij toch betalen al wat hij schuldig was. De Heere Jezus trekt Zelf de conclusie. Zo zal Zijn hemelse Vader een ieder doen die niet van harte zijn broeder de misdaden vergeeft.

TER OVERWEGING

De emotie bij de mededienstknechten is verdriet. Dat heeft iets moois. Vaak worden we bij het meemaken van onrecht boos. We zijn beledigd, we zoeken wraak. Hier is dat niet het geval. Er is verdriet. Blijkbaar was er mededogen met de beide andere slaven en zijn ze bedroefd dat het zo loopt.

Het is belangrijk om de spits van de gelijkennis vast te houden. Die is niet dat de Heere vol barmhartigheid vergeven kan en later die vergeving weer intrekt. Dat is niet wat de gelijkennis wil zeggen. Waar de Heere God vergeeft, doet Hij de zonde weg om er nooit meer aan te denken (zie Ps. 103: 6 ber.). Het punt is dat vergeven worden en vergeving schenken bij elkaar horen.

De slaaf is echt een boze slaaf. Hij ontvangt kwijtschelding van de schuld. Hoogstwaarschijnlijk is het bedrag van honderd penningen een deel van het bedrag dat hij schuldig was aan de koning. In plaats van dat hij nu ook deze schuld kwijtscheldt, wil hij aan zijn medeslaaf verdienen. Hij wil zich verrijken met het geld wat hij schuldig was aan de koning. Dat is het verkeerde wat hij doet. Door zelf het geld weer in het spel te brengen (hij eist het bij de medeslaaf), geeft hij de koning de ruimte om terug te komen op het geld. Het is immers het geld van hemzelf, de koning.

Met de kinderen kunnen we spreken over het vergeven van anderen. Luk. 17: 4 is een prachtige richtlijn. Niet alleen mogen we leren om te bidden om vergeving (dat deed de slaaf ook), maar ook om de kracht zelf de ander te vergeven.

GELOFSLEER

Door deze gelijkenis leert de Heere Jezus dat het nodig is om berouwhebbende schuldigen te vergeven. Als God vergevingsgezind is, behoren wij ook vergevingsgezind te zijn. De Kerk leeft van de genade van God, van de vergeving van de zonde. Onze schuld bij God is onbetaalbaar

Heidelbergse Catechismus, vraag en antw. 13: 'Maar kunnen wij door onszelf betalen?' 'In generlei wijze, maar wij maken ook de schuld nog dagelijks meerder.'

Heidelbergse Catechismus, vraag en antw. 14: 'Kan ook ergens een bloot schepsel gevonden worden, dat voor ons betale?' 'Neen; want ten eerste wil God aan geen ander schepsel de schuldstraffen, die de mens gemaakt heeft; ten andere zo kan ook geen blootschepsel den last van den eeuwige toorn Gods tegen de zonde dragen en andere schepselen daarvan verlossen.'

Wij moeten vergevingsgezind zijn, vergelijk Heidelbergse Catechismus, vraag en antw. 126: 'Welke is de vijfde bede?' 'Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Dat is: Wil ons, arme zondaren, al onze misdaden, en ook de boosheid, die ons altijd aanhangt, om des bloeds van Christus' wil niet toerekenen, gelijk wij ook dit getuigenis uwer genade in ons bevinden, dat ons ganse voornemen is, onzen naaste van harte te vergeven.'

